

Brusel 5. března 2020
(OR. en)

6650/20

ENV 160
ENER 77
IND 29
TRANS 102
ENT 27
SAN 77
AGRI 83

VÝSLEDEK JEDNÁNÍ

Odesílatel: Generální sekretariát Rady

Datum: 5. března 2020

Příjemce: Delegace

Č. předchozího
dokumentu: 6338/20

Předmět: Zlepšení kvality ovzduší
– závěry Rady

Delegace naleznou v příloze závěry Rady k výše uvedenému tématu ve znění přijatém Radou na jejím 3754. zasedání, konaném dne 5. března 2020.

Zlepšení kvality ovzduší

— závěry Rady —

RADA EVROPSKÉ UNIE,

1. PŘIPOMÍNÁ sdělení s názvem „Evropa, která chrání: Čistý vzduch pro všechny“¹, jež vymezuje politické úsilí EU na podporu a usnadnění nákladově efektivních opatření ke snížení emisí z různých odvětví, která členské státy přijaly za účelem splnění svých cílů v oblasti snižování emisí a norem kvality vnějšího ovzduší, uznává přijatá společná opatření, určuje možnosti financování, poskytuje přehled o aktuálním stavu a dodržování předpisů a navrhuje další donucovací opatření a další postup;
2. PŘIPOMÍNÁ, že podle 7. akčního programu pro životní prostředí by se mělo zajistit, aby se do roku 2020 výrazně zlepšila kvalita vnějšího ovzduší v Unii a přiblížila se úrovni, které doporučuje Světová zdravotnická organizace (WHO);²
3. PŘIPOMÍNÁ první výhled EU pro čisté ovzduší³, který předpokládá, že při plném provádění balíčku opatření přijatých spoluzákonodárci od roku 2013, kdy byl přijat program Čisté ovzduší pro Evropu, se do roku 2030 mohou dostat koncentrace jemných částic ve většině EU pod hodnotu uvedenou v pokynech Světové zdravotnické organizace, čímž dojde k významnému snížení dopadů na zdraví;

¹ Dokument 9048/18.

² Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 1386/2013/EU ze dne 20. listopadu 2013 o všeobecném akčním programu Unie pro životní prostředí na období do roku 2020 „Spokojený život v mezích naší planety“ (Úř. věst. L 354, 28.12.2013, s. 171).

³ Dokument 10360/1/18 REV 1.

4. PŘIPOMÍNÁ své závěry o zvláštní zprávě Evropského účetního dvora č. 23/2018 nazvané „Znečištění ovzduší: naše zdraví stále není dostatečně chráněno“⁴, v nichž zdůraznila potřebu dalších účinných opatření týkajících se kvality ovzduší a soudržných právních předpisů napříč politikami Unie, jakož i potřebu zohlednit nejnovější vědecké důkazy o dopadech na lidské zdraví a pokyny WHO;
5. VÍTÁ kontrolu účelnosti směrnic o kvalitě vnějšího ovzduší⁵ a BERE NA VĚDOMÍ její zjištění; BERE NA VĚDOMÍ závěr, že směrnice o kvalitě vnějšího ovzduší jsou obecně vhodné pro daný účel a že jsou v souladu s celkovým rámcem politiky EU v oblasti čistého ovzduší, a to zejména se směrnicí o národních emisních stropích; UZNÁVÁ, že směrnice tvoří soudržný regulační základ pro zlepšení kvality ovzduší v EU a pro harmonizovaná kritéria posuzování kvality ovzduší v celé EU;
6. UZNÁVÁ, že ke zlepšení kvality ovzduší v EU významně přispěla politika EU v oblasti čisté letecké dopravy a že ve srovnání s rokem 2008 je škodlivému znečištění vystaveno méně lidí; ZDŮRAŽŇUJE však, že znečištění ovzduší je i nadále nejvýznamnější environmentální příčinou zdravotních problémů v EU, jež podle odhadů způsobí každý rok více než 400 000 předčasných úmrtí; PŘIPOMÍNÁ, že v obzvláště vysoké míře jsou znečištění ovzduší vystaveni lidé v městských oblastech; UZNÁVÁ, že znečištění ovzduší má škodlivé účinky na ekosystémy a podílí se na úbytku biologické rozmanitosti;
7. VÍTÁ SKUTEČNOST, že směrnice o kvalitě vnějšího ovzduší vedly k vytvoření reprezentativního a vysoce kvalitního monitorování kvality ovzduší, stanovily jasné normy kvality ovzduší a usnadnily výměnu spolehlivých, objektivních a srovnatelných informací o kvalitě ovzduší ve všech členských státech, mimo jiné i pro širší veřejnost, což napomohlo zlepšit informovanost veřejnosti a podpořilo provádění a prosazování norem kvality ovzduší; UZNÁVÁ však, že bylo vyjádřeno určité znepokojení nad tím, že jistá ustanovení poskytují v některých případech určitý stupeň volnosti, pokud jde o koncepci monitorovací sítě;

⁴ Dokument 15782/18.

⁵ Dokument 14712/19.

8. ZDŮRAZŇUJE, že zavedené normy kvality ovzduší, zejména mezní hodnoty, vedly v průběhu posledních desetiletí k výraznému zlepšení jeho kvality; DOMNÍVÁ se proto, že v zájmu ochrany zdraví občanů je nezbytné používání mezních hodnot zachovat; UZNÁVÁ však, že směrnice o kvalitě vnějšího ovzduší nebyly plně účinné a že existuje prostor pro zlepšení stávajícího rámce s cílem zajistit, aby bylo v celé EU dosaženo dobré kvality ovzduší a zabránilo se škodlivým účinkům na lidské zdraví a životní prostředí jako celek;
9. POUKAZUJE na zjištění, že pro zlepšení kvality ovzduší byl rozhodujícím podnětem požadavek stanovený v uvedených směrniciích, aby byla v případě zjištěného překročení přijata nápravná opatření, avšak UZNÁVÁ, že opatření přijatá na místní, vnitrostátní a unijní úrovni nebyla, pokud jde o splnění norem kvality ovzduší a co nejkratší možné trvání daného překročení, vždy dostatečná, že problémy spojené s prováděním v řadě oblastí nadále přetrvávají a že je mimo jiné třeba zajistit i soudržnost opatření v rámci různých úrovní správy i mezi různými odvětvími;
10. VÍTÁ cíl, který stanovila Komise, ve sdělení o Zelené dohodě pro Evropu, pokračovat v boji proti znečištění prostřednictvím preventivních a nápravných opatření, jakož i plánovaných opatření k řešení znečištění ovzduší, jež jsou v něm uvedena; PODTRHUJE skutečnost, že je důležité vycházet ze zkušeností získaných na základě hodnocení stávajících právních předpisů v oblasti kvality ovzduší, včetně výsledků kontroly účelnosti, aby bylo možné posoudit, zda by měl být stávající právní rámec revidován v zájmu docílení účinnějšího a účelnějšího provádění a prosazování ustanovení o kvalitě ovzduší s ohledem na nejnovější vědecké poznatky o dopadech na lidské zdraví a životní prostředí; ZDŮRAZŇUJE, že jakýkoli legislativní návrh by měl být případně předmětem komplexního posouzení dopadu;

11. VÍTÁ záměr Komise navrhnout revizi norem kvality ovzduší a SE ZÁJMEM OČEKÁVÁ jednání o těchto návrzích, včetně možného sblížení norem EU v oblasti kvality ovzduší s pokyny WHO pro kvalitu ovzduší, které jsou nyní přezkoumávány a aktualizovány; ZDŮRAŽŇUJE, že hlavním cílem posílení norem kvality ovzduší je snížit negativní dopad znečištění ovzduší na zdraví a životní prostředí; PODTRHUJE skutečnost, že je důležité usilovat o to, aby bylo dosaženo úrovní stanovených v pokynech WHO týkajících se kvality ovzduší, a přispělo se tak k příslušným cílům OSN v oblasti udržitelného rozvoje; SE ZNEPOKOJENÍM však KONSTATUJE, že navzdory úsilí o zmírnění znečištění ovzduší na úrovni EU i na úrovni členských států, nejsou dosud v mnoha členských státech dodržovány normy kvality ovzduší pro některé znečišťující látky, a že je na všech úrovních třeba co nejrychleji přijmout opatření;
12. VYBÍZÍ Komisi, aby revizi norem kvality ovzduší, zejména mezních hodnot, které jsou účinné a mají nadále zásadní význam pro zajištění minimální úrovně ochrany, doplnila o další úvahy o tom, jak by přístup založený na ukazatelích průměrné expozice mohl přispět ke snížení celkové expozice obecné populace ve všech oblastech, při zohlednění dopadu na zranitelné skupiny, v rámci určených zón a aglomerací v souladu se směrnicí 2008/50/ES⁶ a ke zlepšení lidského zdraví; dále VYZÝVÁ Komisi, aby zvážila přezkum stávajících norem kvality ovzduší pro ozón na základě posouzení různých faktorů majících vliv na úroveň ozónu, jako jsou zeměpisné a klimatické podmínky;
13. KONSTATUJE, že hlavním zdrojem znečištění ovzduší v EU je doprava, a to silniční i nesilniční; soukromý a veřejný sektor a sektor domácností, včetně vytápění obytných budov; výroba a distribuce energie; využívání energie v průmyslu; průmyslové procesy a používání výrobků; zemědělství a odpady;

⁶ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/50/ES ze dne 21. května 2008 o kvalitě vnějšího ovzduší a čistším ovzduší pro Evropu (Úř. věst. L 152, 11.6.2008, s. 1).

14. ZDŮRAZŇUJE, že účinná politika v oblasti čistého ovzduší vyžaduje integrovaný přístup za účelem zajištění pravidelně vyhodnocované soudržnosti s dalšími environmentálními politikami a se všemi dalšími relevantními oblastmi politiky, včetně právních předpisů EU týkajících se zdrojů emisí, například v oblasti klimatu, průmyslu, energetiky, dopravy a zemědělství, přičemž tento přístup lépe využívá synergie mezi všemi oblastmi politiky a rovněž příležitosti, jež nabízí oběhové hospodářství, a zároveň se vyhýbá kompromisům; ZDŮRAZŇUJE, že je třeba zajistit vedlejší přínosy opatření v oblasti klimatu a kvality ovzduší, jež jsou řádně posouzena ve sdělení Komise „Čistá planeta pro všechny – Evropská dlouhodobá strategická vize prosperující, moderní, konkurenceschopné a klimaticky neutrální ekonomiky“⁷, která povedou ke zlepšení kvality ovzduší, lidského zdraví a ekosystémů;
15. ZDŮRAZŇUJE, že cíle v oblasti kvality ovzduší by měly být plně zohledněny v právních předpisech EU týkajících se zdrojů emisí a při navrhování nových odvětvových iniciativ v rámci Zelené dohody pro Evropu, mimo jiné pokud jde o inteligentní mobilitu, inteligentní sektorovou integraci, energii z obnovitelných zdrojů, renovaci a vytápění obytných budov, zemědělství a průmysl, včetně výroby energie; v této souvislosti ZDŮRAZŇUJE společnou odpovědnost EU a členských států za udržování a zlepšování kvality ovzduší; VYZÝVÁ Komisi, aby zajistila, že případné návrhy právních předpisů EU v oblasti zdrojů emisí budou dostatečně přispívat k dosažení norem kvality ovzduší;
16. DOMNÍVÁ SE, že je třeba pravidelně kontrolovat dopad balíčku opatření EU pro čisté ovzduší jako celku; v tomto ohledu KONSTATUJE, že pravidelné aktuální informace o stavu kvality ovzduší v EU poskytuje dvouletý výhled pro čisté ovzduší a že v roce 2020 má být přijata první zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě o pokroku dosaženém při provádění směrnice o národních emisních stopech; dále BERE NA VĚDOMÍ, že probíhá hodnocení směrnice o průmyslových emisích, při němž se dále posoudí vazby mezi právními předpisy o kvalitě ovzduší a právními předpisy, které omezují emise z největších průmyslových a spalovacích zařízení v Evropě, a ŽÁDÁ Komisi, aby zajistila, že do tohoto hodnocení budou zahrnuty všechny relevantní průmyslové zdroje znečištění ovzduší;

⁷ Dokument 15011/18.

17. ZDŮRAZŇUJE, že při kontrole účelnosti se zjistilo, že politiky EU v oblasti energetiky a klimatu celkově podporují zlepšování kvality ovzduší; ZDŮRAZŇUJE, že je nezbytné, aby nové požadavky na energetickou účinnost a emisní požadavky podle směrnice o ekodesignu, včetně požadavků na ohřívače vody a kotle, jakož i nová kritéria udržitelnosti EU v rámci směrnice o obnovitelných zdrojích energie⁸, reforma společné zemědělské politiky (SZP) a národní programy omezování znečištění ovzduší (NAPCP) a vnitrostátní plány v oblasti energetiky a klimatu přispívaly k trvalé soudržnosti a součinnosti a vyhnuly se kompromisům, jako je například využívání biomasy jak k vytápění obytných budov, tak pro středně velká spalovací zařízení;
18. VÍTÁ záměr Komise podniknout další kroky ohledně dekarbonizace odvětví dopravy směrem k mobilitě s nulovými emisemi, což by mělo rovněž představovat vedlejší přínosy z hlediska kvality ovzduší; SOUHLASÍ s tím, že je důležité řešit znečištění ovzduší způsobené emisemi z dopravy, zejména ve městech, včetně dopadu dovážených ojetých vozidel; VÍTÁ záměr Komise navrhnout přísnější normy emisí látek znečišťujících ovzduší pro vozidla se spalovacím motorem, a to rovněž s ohledem na znečišťující látky, které dosud nejsou regulovány; VYBÍZÍ k posílení kontrol vozidel se spalovacím motorem v reálném provozu za účelem zjištění souladu s normami pro emise látek znečišťujících ovzduší, se zvláštním důrazem na zkoušky v podmínkách reálného provozu;
19. VÍTÁ záměr Komise navrhnout další opatření ke snížení emisí z námořní dopravy, s ohledem na globální povahu mezinárodní lodní dopravy, a z vnitrozemské plavby, jakož i opatření ke zlepšení kvality ovzduší v přístavech a v blízkosti letišť; v této souvislosti VYJADŘUJE PODPORU úsilí, jež vynaložily smluvní strany barcelonské Úmluvy na 21. zasedání smluvních stran (COP 21), pokud jde o oblast Středomoří;

⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/2001 ze dne 11. prosince 2018 o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů (Úř. věst. L 328, 21.12.2018, s. 82).

20. BERE NA VĚDOMÍ zjištění v rámci kontroly účelnosti, že emise amoniaku, které jsou prekurzorem pevných částic, se v posledních deseti letech snížily podstatně méně než jiné emise, mimo jiné z důvodu chybějících právních předpisů týkajících se konkrétních zdrojů; UZNÁVÁ, že hlavním zdrojem emisí amoniaku v celé EU je odvětví zemědělství; ZDŮRAZŇUJE, že opatření ke zmírnění těchto emisí jsou již dostupná a technicky a ekonomicky proveditelná, a VYBÍZÍ k širšímu uplatňování těchto opatření; KONSTATUJE, že v oblasti společné zemědělské politiky došlo k řadě reforem v zájmu posílení udržitelnosti životního prostředí a že další zlepšení závisejí na výsledcích jednání o budoucnosti SZP po roce 2020;
21. VÍTÁ již vynaložené úsilí EU a členských států o přijetí společných opatření, jako jsou dialogy o čistém ovzduší a Evropské fórum pro čisté ovzduší; PODPORUJE posílenou spolupráci mezi EU, členskými státy a regionálními a místními orgány; PODPORUJE rovněž regionální spolupráci a konkrétní opatření pro boj proti znečišťování ovzduší přecházejícímu hranice států, a to i v rámci Úmluvy Evropské hospodářské komise OSN o ovzduší;
22. UZNÁVÁ, že podle nedávno provedených posouzení⁹ je znečištění ovzduší v zemích západního Balkánu, zejména v městských a průmyslových oblastech, nadále závažnou příčinou zdravotních problémů a má nepříznivý dopad na životní prostředí; VÍTÁ úmysl Komise přijmout zelenou agendu pro západní Balkán s cílem podpořit země tohoto regionu při přijímání účinných opatření v rámci ekologické transformace, mimo jiné i při zlepšování kvality ovzduší prostřednictvím dosahování souladu s normami EU pro kvalitu ovzduší;

⁹ Evropská agentura pro životní prostředí, brožura č. 1/2020: „Western Balkan Countries - 20 years of cooperation with the EEA - Key developments, achievements and the way ahead“ (Země západního Balkánu – 20 let spolupráce s Evropskou agenturou pro životní prostředí – klíčové události, dosažené úspěchy a budoucí vývoj), Evropská agentura pro životní prostředí, Kodaň, 2019.

23. SOUHLASÍ s tím, že doplňující pokyny a případné jasnější požadavky v samotných směrnících o kvalitě vnějšího ovzduší by mohly, v případě potřeby při současném zohlednění specifických konkrétních místních podmínek, pomoci zvýšit účinnost a účelnost monitorování, modelování a vypracovávání plánů a opatření a jejich provádění a dále harmonizovat přístupy, které se na ně uplatňují; **PODPORUJE** v tomto ohledu plánovaná opatření Komise v rámci Zelené dohody pro Evropu, včetně využití možností, které nabízí digitalizace;
24. **ZDŮRAZŇUJE** potřebu nezbytných investic na podporu snižování znečištění ovzduší, neboť přínosy politik v oblasti kvality ovzduší značně překračují náklady spojené s jejich prováděním; **PODTRHUJE** skutečnost, že pro zlepšení kvality ovzduší je důležité stanovení priorit a zajištění větší přístupnosti a lepšího využívání dostupných finančních prostředků; v tomto ohledu **NAVRHUJE**, aby byly u nákladově nejefektivnějších opatření na zlepšení zdraví v oblastech se specifickými zeměpisnými nebo klimatickými podmínkami, jež činí dodržování mezních hodnot kvality ovzduší náročnějším, k dispozici konkrétní iniciativy, aniž je dotčen výsledek probíhajících jednání o VFR; **NAVRHUJE**, aby se ve vhodných případech využívaly společné přínosy pro cíle v oblasti klimatu a kvalitu ovzduší k mobilizaci soukromých investic;
25. v souladu se závěry ze dne 5. prosince 2019¹⁰ se **DOMNÍVÁ**, že zdanění energie jakožto fiskální nástroj může být důležitou součástí ekonomických pobídek, které udávají směr úspěšné energetické transformace, stimulují investice do snižování emisí skleníkových plynů a do úspor energie a současně přispívají k udržitelnému růstu;
26. **BERE NA VĚDOMÍ** probíhající hodnocení příslušných pokynů pro státní podporu, včetně pokynů pro státní podporu v oblasti životního prostředí a energetiky, jejichž účelem je zohlednit politické cíle Zelené dohody pro Evropu, podpořit nákladově efektivní přechod ke klimatické neutralitě do roku 2050 a usnadnit proces postupného ukončování používání fosilních paliv, zejména těch, které znečišťují nejvíce, a zároveň zajistit rovné podmínky na vnitřním trhu; **ZDŮRAZŇUJE**, že při hodnocení pokynů pro státní podporu je třeba plně zohlednit cíle v oblasti kvality ovzduší;

¹⁰ Dokument 14608/19.

27. ZDŮRAZŇUJE, že je důležité zajistit řádnou a spravedlivou transformaci, a UPOZORŇUJE, že je zapotřebí, aby všichni evropští občané měli dostatek čisté a cenově dostupné energie, zejména v případě domácností s nízkými příjmy;
28. ZDŮRAZŇUJE, že stěžejní úlohu má zlepšování povědomí a informovanosti veřejnosti o kvalitě ovzduší a jejím dopadu na zdraví a ekosystémy, a PODPORUJE v tomto směru Komisi v jejím úsilí.
-